

mgr Violetta Elżbieta Borecka

Wydział Filologiczny

Uniwersytet w Białymstoku

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt.:

**Interferencja interlingwalna w nauce języka angielskiego –
analiza błędów leksykalnych i gramatycznych
w wypowiedziach pisemnych polskich uczniów klas maturalnych**

Praca doktorska napisana pod kierunkiem:

prof. UwB dr hab. Elżbiety Awramiuk oraz dr Agaty Rozumko (promotor pomocniczy)

Słowa kluczowe: analiza błędu, błąd interferencyjny, interjęzyk, transfer językowy,
oddziaływanie międzyjęzykowe

Błąd obcojęzyczny poddawano systematycznym obserwacjom, odkąd behawiorystyczna teoria uczenia się założyła, że badania kontrastywne są w stanie wykazać występujące między językami różnice i podobieństwa strukturalne. Pierwotnie błąd traktowano jako zjawisko bezwzględnie negatywne. Idea kognitywnego podejścia do nauki znalazła się w opozycji do tego poglądu – w centrum uwagi znalazł się uczeń i jego kompetencja w zakresie nowo przyswajanego języka. Sugerowano, że bardziej interesujący od samodzielnego błędu jest kryjący się za nim system językowy tworzony przez ucznia – interjęzyk. Błąd zaczęto postrzegać jako źródło informacji o istocie akwizycji języków oraz narzędzie uczenia się poprawności gramatycznej. Zakładano, iż proces nauki języka obcego w sposób naturalny determinuje powstawanie błędów, które wyzwalane są wskutek różnych mechanizmów. Najważniejszym z nich jest wywodząca się z transferu językowego interferencja interlingwalna, która polega na przenoszeniu struktur i reguł języka ojczystego na nowo nabywane struktury i reguły języka obcego. Błędy wynikające z interferencji są niezwykle trudne do wyeliminowania, łatwo ulegają procesowi stabilizacji i doprowadzają do utrwalenia innych niepoprawnych struktur. Nauczyciele języka angielskiego, często nieświadomi zachodzących procesów, poszukują wyjaśnienia swoich wątpliwości w literaturze. Istnieje niestety niewiele badań dotyczących oddziaływania języka polskiego na

rodzaj realizowanych zadań w języku angielskim, czy związków pomiędzy transferem negatywnym i kompetencją językową uczniów w różnych typach szkół. Niniejsza praca, skupiając się na fenomenie interferencji interlingwalnej w omawianym obszarze, pozwoli wypełnić tę lukę badawczą.

Podstawowym założeniem niniejszej pracy jest twierdzenie, że w procesie uczenia się języka angielskiego występują silne oddziaływania języka polskiego, których konsekwencją jest występowanie błędów interferencyjnych. Nadrzędnym celem rozprawy jest diagnoza skali tego wpływu, a w szczególności wgląd w błędy językowe w zakresie leksyki i gramatyki w wypowiedziach pisemnych uczniów klas maturalnych.

W powiązaniu z celem głównym sformułowano następujące cele szczegółowe: (1) dokonanie klasyfikacji oraz określenie liczby interferencyjnych błędów interlingwalnych występujących w pracach pisemnych uczniów klas maturalnych w języku angielskim; (2) zbadanie zależności pomiędzy rodzajem pisemnego zadania językowego realizowanego w języku angielskim przez uczniów klas maturalnych a typem i liczbą interferencyjnych błędów interlingwalnych występujących w każdym z tych zadań; (3) zbadanie zależności pomiędzy typem i liczbą interferencyjnych błędów interlingwalnych występujących w pracach pisemnych w języku angielskim uczniów liceum a typem i liczbą interferencyjnych błędów interlingwalnych występujących w pracach uczniów technikum.

Materiał językowy do badań uzyskano od 116 uczniów liceum i technikum w wieku 18-19 lat, którzy wypełnili kwestionariusz ankiety, zawierający cztery niezależne od siebie zadania językowe o otwartym charakterze. Materiał badawczy (składający się z 47723 słów) poddano szczegółowej analizie jakościowej i ilościowej w celu wyekscerpowania błędów językowych, ze szczególnym uwzględnieniem błędów interferencji interlingwalnej w płaszczyźnie leksykalnej oraz gramatycznej.

W zebranych materiale zaobserwowano wysoki (około 42-procentowy) udział błędów interferencyjnych w stosunku do całego korpusu błędów językowych. Taksonomizacja oparta na kryterium zmian struktur powierzchniowych doprowadziła do wyodrębnienia 5 typów błędów interferencji leksykalnej i 6 typów błędów gramatycznych. Analiza poszczególnych zadań pod kątem siły oddziaływania języka polskiego wykazała, że rodzaj pisemnego zadania językowego nie ma wpływu na typ popełnianych interferencyjnych błędów interlingwalnych, natomiast w sposób istotny determinuje liczbę tych błędów. Kontrastywno-komparatywna ocena kompetencji w języku angielskim uczniów obu rodzajów szkół dowiodła, że uczniowie liceum i technikum popełniają te same typy błędów interferencyjnych, jednak uczniowie liceum popełniają ich znacząco mniej. Różnice ilościowe i jakościowe są wyraźne w wypadku

błędów gramatycznych, natomiast w wypadku błędów leksykalnych są bardziej problematyczne w jednoznacznej ocenie.

W zakończeniu pracy, obok wniosków, nakreślono implikacje dydaktyczne wyników badań własnych, które mogą pomóc nauczycielom zrozumieć procesy powstawania nieprawidłowych realizacji języka, a także wpłynąć na podejmowane decyzje pedagogiczne odnośnie do stosowanych metod pracy z uczniem oraz ewentualnej terapii błędów interferencyjnych.

Violetta Elżbieta Borecka